

СТВАРАЊЕ АЛТЕРНАТИВНОГ БАНКАРСКОГ СИСТЕМА

CREATING ALTERNATIVE BANKING SYSTEM

Кристијан Ристић

Универзитет Унион „Никола Тесла“, Пословни и правни факултет, Београд, Србија
kristijanristic.fpim@yahoo.com

Перо Петровић

Институт за међународну политику и привреду, Београд, Србија
pera@diplomacy.bg.ac.rs

Резиме: Глобални ниво дуготрајне економске и финансијске кризе и даље је изазов за финансијски и банкарски систем. Да би се спречио повратак уобичајеном стању ствари борба против финансијске либерализације постаје јаба и удружена са локалним инвестиционим и финансијским алтернативама, које су још на почетку. У неким земљама финансијске алтернативе пропалим банкама укључујући непрофитне моделе локалног кредитирања и банкарства, као што су кредитне заједнице и финансијске институције за развој заједнице, модификоване по узору на ефикасне микрофинансије, те замисљене као зајмодавци за појединце им мала предузећа, у привредама које су у развоју или лошијој привредној ситуацији. У тај процес се укључују и други субјекти, као што су пошта и штедно-кредитне задруге. Значај ових разних институција, није само у томе што представљају алтернативу финансијској монокултури која је стварала банке наводно превелике за пропаст, већ у њиховој способности да указују на будући финансијски систем којин би служио потребама клијената уместо повратка уобичајеном послу. Поједини експерти сматрају да је извесна национализација банака добар почетни корак-али шта касније? Како би изгледала пословна банка за обичне људе. Локално, међународно и историјско искуство у потрази за одговорима је различито.

Key words: *The Economic crisis, impact, changes, structure, functioning, creating alternative, banking system;*

Abstract: *Global level of long-term economic and financial crisis and continues to be a challenge for the financial and banking system. To prevent the return of the normal state of affairs, the fight against international financial liberalization becomes more intensive and associated with local investment and financial alternatives, which are still at the beginning. In some countries, financial alternatives bankrupt banks,*

including non-profit models of local credit and banking, such as credit union and financial institutions for community development, modified the model of efficient microfinance, and intended as lenders for their individual small businesses in economies that are developing or worse economic situation. In this process include other entities, such as the post office and savings and credit cooperatives. The importance of these various institutions, not just that represent the pro alternativub financial monoculture that created the bank supposedly too big to fail, but in their ability to point to the future financial system kojim to serve clients' needs instead of returning the normal work. Now, some experts believe that the nationalization of some banks lorak good start-but what about later? What would a commercial bank for ordinary people? Local, international and historical experience in the search for answers is different.

Кључне речи: економска криза, утицај, промене, структура, функционисање, алтернативни банкарски систем;

1. УВОД

Светска економска криза умногоме утиче на бројне, углавном еволутивне, промене у функционисању, готово свих субјеката и међународних финансијских институција, али и на промену светске финансијске архитектуре. Савремени банкарски систем трпи и еволутивне и револуционарне промене. Оне се кећу у више праваца, али када се тражи алтернативни банкарски систем, иду у два правца: дерегулације и демутуализације. Разноликост кокалних финансијских институција, у појединим земљама у којима функционише развијен банкарски систем, је делимичан одговор на начин одигравања либерализације. При кају двадесетог века финансијски сектор је представљао кључно „бојно поље“ за тестирање радикализованих начела дерегулације. Међутим, долазак „нових играча“ покренуо је талас консолидације у банкарском сектору. Деререгулација је, такође помогла у потстицању стамбеног раста и пропасти. Банке су наставиле удруживост и раст преко граница, применјујући one-size-fits-all (једна величина одговара свима) приступ, где је та величина увек екстра *велико*. У неким сиромашним заједницама широм Европске уније банкарске институције су се затвориле због резања трошкова³⁵. Међутим, они директори банака који су имали личне односе са својим дужницима постали су атрактивни, а те заједнице су се све више одвајале од шире економије како је финансирање за њихове потребе постајало предмет шпекулација. Таква регулација значила је смањење укупног броја подружница сваке банке и штедних задруга, на мању величину од мреже поштанских подружница. Све то упућује да се глобални банкарски систем мења односно да се ствара нова банкарска архитектура на глобалном нивоу. Велики „допринос“ томе дала је општа финансијска и економска криза. Стога су банке морале да постану флексибилније у свом пословању а њихова адаптибилност новонасталим условима пословања огледа се у настојањима да се креира

³⁵ Петровић Перо., Живковић Александар „Финансијска криза и формирање Европског монетарног фонда- треба ли мењати Европски споразум” Међународна политика, 2010., стр.43.

алтернативни банкарски систем³⁶. Он треба да буде способан да одговори на изазове дуготрајне кризе, односно несташнице капитала на светском финансијском тржишту, а тиме и мањим инвестирањем и недовољном тражњом за финансијским средствима односно кредитима, које су за инвеститоре били, дуго времена, врло неповољни.

Под утицајем опште и дуготрајне финансијске кризе долази до адаптације сва четири позната модела банкарских система новонасталој ситуацији и условима пословања.

2. ДЕРЕГУЛАЦИЈА И ДЕМУТУАЛИЗАЦИЈА

Проблем смањења банкарске мреже многе земље су препознале тек појавом друге финансијске кризе, када су покренуте мере за борбу против финансијских искључења. Ипак, још увек је велики број људи без банкарског рачуна. У неким сиромашним заједницама широм Европске уније банкарске институције су се затвориле због резања трошкова. Међутим, они директори банака који су имали личне односе са својим дужницима постали су атрактивни, а те заједнице су се све више одвајале од шире економије како је финансирање за њихове потребе постајало предмет шпекулација³⁷. Деретулација је укинула многе лимите (строга раздвојеност концептуалног – кредити и депозити, и инвестиционог банкарства – послови са вредносним хартијама) имплицирајући пуну слободу банака, у развијеном свету, у погледу обављања послова са вредносним папирима, физичке дисперзије (њихових) организационих јединица, те детерминације каматних стопа на депозите. Задржани су прописи о обавезном осигурању (малих) балканских депозита и ограничењу обима великих банкарских депозита и ограничењу обима великих банкарских кредита. Осим тога, међународном нивоу су настале као одговор на минималну капитализираност банака, надзора над њиховим пословањем и тржишне транспарентности тих институција, и то (појавно регулаторног облика). Главна сврха деретулације банака, оличене у јачању здраве тржишне узајамне конкуренције тих институција, али без битног нарушавања специфичности њиховог пословања, генеришући на тај начин шире, благотворне економске и друштвене ефекте. Те пруденционе норме банкарског пословања уважавале су специфичности појединих банака, односно омогућавајући да примењују властите моделе евалуације и ревитализације својих ризика (кредитног, тржишног и оперативног), уз услов да су потврђени од националних регулаторних институција и транспарентно јавно објављени.³⁸ Деретулација банкарства је подржавала и охрабривала други фактор промена – промена ИТ, односно електронизација пословања, како директно тако и индиректно тангирајући комплетну привредну и финансијску структуру, а тиме и само банкарство (платне картице је карактерисао блажи темпо дисперзије). Основна последица

³⁶ Петровић, П., 2002, Санација банкарских система, Институт за међународну политику и привреду, Београд, стр.121.

³⁷ Mayer Thomas (2009) „The case for a European Monetary Fund“, *Intereconomics*, May/June.

³⁸ Конципрао их је Базелски комитет за супервизију (БЦБС) дефинишући их, у почетку, више круто (1998), па тржишни ризици банке (додатак Базела 1 у 1996) да би их у својој даљој верзији (Базел 2, 2006) чија је примена изашла изван оквира периода деретулације, завршава се почетком прве глобалне кризе (2007), а која се манифестовала до средине 2009 г.

синергетског деловања фактора дерегулације и електронизације банкарства се одражавала заштравањем његове компетитивне позиције. Уз то, стандардизовањем финансијских услуга, и чинећи их, у том погледу, генерално и конкретно мање банкарским, лабаве везу банака и њихових комитената, развијајући, уједно мотивацију и потенцијале небанкарских финансијских институција за пружање таквих услуга. Такође омогућавајући брзу и квалитетну евалуацију кредитне способности доприносе директном повезивању инвеститора и великих нефинансијских компанија као тражилаца ресурса на финансијском тржишту, потискујући тако банкарску и општу финансијску интермедијацију (ефекат дезинтермедијације). На заштравање овог конкурентског положаја банке су одговориле³⁹: а) маркетингом и њеним специјалним аспектом – глобализацијом своје делатности; б) окрупњавањем своје делатности – концентрацијом банкарског сектора; в) експанзијом ванбилансних услуга – аспект реструктурирања пословне понуде; г) секјуритизацијом или појачаним обављањем послова са вредносним хартијама, као, видом преусмеравања својих, ризичних, пословних активности; д) конгломератизацијом продукције финансијских услуга и конбиновањем са пословним алијансама са одговарајућим нефинансијским компанијама, и љ) генерално имплементацијом (делотворнијих) профитно оријентисаних метода управљања ризицима; Све ове мере, такође, доприносе сламању штетног утицаја рецесионних фактора општег обухвата којима банке бивају повремено (циклично) изложене.

3. ЕВОЛУЦИЈА БАНКАРСКИХ СИСТЕМА

У свету постоји више модела банкарског система а најпознатији су: амерички, немачки, јапански и исламско банкарство. Пословање индивидуалних банака, односно начин на који обезбеђују средства користе их и управљају њима да би оствариле профит, углавном је слично у већини земаља, када је у питању тзв. “комерцијално банкарство”⁴⁰. На тај начин је створена банкарска архитектура састављена од јако децентрализоване мреже банака и разграничења између комерцијалних и инвестиционих банака. Овај концепт је довео до бржег раста америчког финансијског тржишта, односно довео до јачања улоге тржишта капитала. На тај начин је створен систем контроле компанија од стране берзи, чиме је тржиште стављено на спољну контролу, иако је постојала и контрола од стране управних одбора компанија. Улога банака у спољној контроли већих корпорација није нарочито значајна стога што се инвестиционо финансирање само мањим делом обавља преко банкарских институција а већим делом по основу емисије акција и обвезница на тржишту капитала.⁴¹ У

³⁹ Петровић, П., Живковић, А., 2011, Маркетинг у банкарској индустрији, Чигоја штампа, Београд, стр.56-77.

⁴⁰ Савремено банкарство САД-а почиње са Bank of Nort America у Филаделфији 1782 г. У првим годинама развоја поставило се питање да ли ће бити овлашћена за рад банака требало би да даје федерална влада или савезне државе. Резултат је био оснивање Banke of United States 1791г. Која је имала обележја и приватне и централне банке, одговорне за количину новца и кредита у земљи. Противници централизације су издејствовали њено затварање 1816 године.

⁴¹ Reogle-Neolovim законом из 1994 године је дозвољено банкама да отварају филијале у другим савезним државама, као и да врше фузије банака у разним савезним државама. Gram – Leach. Blivjevim законом (1999) укинута је раздвајање комерцијалних, инвестиционих банака и осигуравајућих компанија, и створен услов за фузионисање.

функционалном погледу и даље постоје разлике између врсте банака, док је у власничком погледу могуће стварање оних комбинација за које акционари процене да су најкорисније за стварање профита. Структура сектора банкарства у САД се веома разликује у другим развијеним земљама. Много је више банака у САД-у него у осталим развијеним земљама, као последица. Под системом Федералних резерви, у оквиру банкарског система функционишу следеће банке: (1) комерцијалне банке (националне и државне), (2) удружене штедне банке (Mutual Savings Banks); (3) Инвестиционе банке (Investments Banks); (4) Труст банке (Trust Companies); (5) Банка за извоз и увоз (Export-Import Bank of Washington); У садашњим условима, на крају 2015 године, пет највећих банака у САД ниле су: (1) JP Morgan Chase, (2) Bank of America; (3) Citigroup; (4) Wells Fargo; (5) Goldman Sachs;

Укупан биланс ових банака је 56% економије у САД (11,5 трилиона УС долара); Укупно у САД послује, на крају 2015 године, 6895 банака са осигураним депозитима. На англосаксонском подручју, банкарским законима, везано за ниво власништва, регулишу се три битна аспекта⁴²:

- до које мере банке могу да обављају нефинансијске послове,
- ниво власништва које банке имају на индустријским компанијама, и
- ниво власништва који корпорације могу имати на банкама;

Немачки модел је карактеристичан по знатно већем значају банака у односу на амерички модел. У њему је знатно мања улога на берзи. За овај модел је карактеристичан концепт универзалне банке, као комбинација комерцијалне и инвестиционе банке. Саме универзалне банке су, са једне стране, главни извор финансирања фирми свих величина, док са друге стране врше финансијске услуге у вези са емисијом акција и обвезница компанија, обзиром да је тржиште капитала знатно мање развијено у односу на САД. Обзиром да у овом моделу постоји доминација универзалних банака у односу на тржиште капитала, самим тиме и контрола компанија преко банкарских институција значајнија у односу на финансијске берзе, контрола економске ефикасности употребе ресурса у немачким компанијама се врши преко управних и надзорних одбора. Управни одбор којег чине главни менаџери компанија непосредно управља свим процесима у истој и представља базни ниво управљачке контроле у компанијама. Надзорни одбор спроводи надзор над радом управног одбора, доноси најважније инвестиционе и финансијске одлуке и врши избор топ менаџера компаније. Скупштина акционара је трећи управљачки ниво у компанији. Универзална банка над компанијом има знатно већи гласачки потенцијал од оног којег би имали по основу акционарског капитала банке у компанији, из разлога што мали акционари своје акције продају банци у депо уз овлашћење да представници те банке користе њихове гласове. Осим тога, за немачки модел је карактеристичан концепт главне или домаће банке за нефинансијску компанију, што значи да једна компанија има банку која је акционар у истој, и која врши главни део финансирања. Савремени трендови у

⁴² Мировић, И., 2016, Стране банке у земљама западног Балкана, Факултет за пословну економију, Бијељина, стр.79.

развоју банкарског система иде у правцу јачања улоге финансијског тржишта, чиме се немачки модел све више приближава америчком. Немачки банкарски систем има следећу карактеристичну структуру⁴³: (1) немачка Бундесбанка; (2) земаљске банке; (3) приватне – јавне банке; (4) штедионице, кредитне задруге и институти за имобилисани кредит. Укупно послује око 2400 банака са 45.000 филијала и са 700.000 запослених. Најзначајније банке су: Deutsche Bank, Commercial Bank AD, Dresdener Bank, Ladeschenbank Berlin Holding AD i Postbank. Друга значајна група су штедионице а трећа група су: кредитне задруге и удружења која подржавају мале бизнисе. У јапанском финансијском систему присутна је значајна државна контрола финансијског сектора као и специјализација банака. Овај модел банкарског система је карактеристичан по улози главних банака око којих су формирани индустријски конгломерати познати као кеиретсу. У оквиру сваке кеиретску групе налази се по једна комерцијална банка која је уједно и стожер целе индустријске групе. Компаније у оквиру кеиретсу групе имају унакрсно учешће у акционарском капиталу, што омогућава хомогенцију саме групе. Корпорацијска контрола, у односу на велике пословне системе врши се, углавном, преко главних банака које су у центру саме групе чиме се своде на најмању меру тзв.информационе асиметрије. Тско се највећи број регулативних и контролних мера се сматра ендогеним и неформалним. Односи између компанија и банака се ослањају на јапанску филозофију која истиче пословни морал и поверење у први план. Банка обезбеђује неопходно финансирање компаније под условом да компанија гарантује банци очекивани ниво приноса. У последње време присутно је слабљење чврстих односа између компанија и банака. Ово се објашњава на два начина: када су јапанске фирме постале јаче и многе зависне од банкарских кредита та веза је почела слабити. Други фактор је везан за преусмеравање, тиме је појачана улога тржишта капитала. Финансијски систем (2015) чини: 13 главних и 64 мање комерцијалне банке, 7 банака за дугорочне кредите, 7 труст банака и 69 штедних кредитних задруга. Највеће банке су Даи Ицхи конгуо Банк, Сумимото Банк, Фиди Банк, Мицхубисхи Банк и Самва Банк.

Исламско банкарство заузима посебно место у светској архитектури банкарских система. Основни принцип исламског приступа, односно исламског банкарства су правда и праведност, те настоји да равномерно изрази етичку, моралну и друштвену димензију са циљем остваривања једнакости у друштву, за општу добробит. Обзиром на забрану употребе камате, исламске банке своју филозофију заснивају на пословним аранжманима који подразумевају учешће у расподели добитка или губитка. Основно начело исламског банкарства је апсолутна забрана примања и давања камата. Изворни принципи на којима се заснива исламско банкарство су⁴⁴: (1) апсолутна забрана плаћања или наплате камате у било ком облику; (2) обавеза поделе профита или губитка; (3) немогућност зараде без преузимања ризика; (4) забрање стварања „новца новцем“; (5) забрања коцкања или рада са , у исламу, забрањеним производима и активностима;

⁴³ Петровић, П., 2014, Међународне финансије у новој архитектури, Институт за међународну политику и привреду, Београд, стр.56.

⁴⁴ Andreas A. Jobs, The Economics of Islamic Finance and Securitization, IMF Working Paper: vp/o/7/117, May 2007.

Није дозвољено условљавање накнаде у новцу или натури, тј. условљавање плаћања пенала уколико дужник закасни, с измирењем дуга, а није дозвољено ни судско потраживање накнаде. Муслимани се држе датих услова (обечања), изузев услова који одобрава забрањено (харам) или услова који забрањују дозвољено (халал). У циљу проналажења решења за неодговорне клијенте, исламске банке су увеле, чак у уговору у којем се клијент обавезује да ће у случају кашњења уплатити одређени износ или проценат у добротворни фонд јоји је под супервизијом шеријатског одбора банке, а који се троши у хуманитарне сврхе. Поверилац има право да захтева продају заложене и друге имовине која припада дужнику с намером да се та имовина претвори у ликвидна средства из којих би се могао подмирити дуг. Дозвољено је повериоцу да условљава у уговору или касније да од дужника узме пуномоћ за продају заложене имовине, без обраћања суду. Такво располагање дозвољено је повериоцу, а оно обезбеђује скраћење процедуре продаје залога. Препорука је да се тај услов не активира док се дужник не упозори и док му се не да довољно времена за измирење дуга (не краћи од две седмице). Дакле, исламско банкарство, за разлику од конвенционалног, представља партнерство у друштвено-корисним пројектима (са приватним и државним сектором, правним и физичким лицима) уз поделу профита, али и снижење губитака, те пружање свих савремених банкарских услуга уз наплату унапред познате провизије. Исламско банкарство, као партнер финансира друштвено корисне пројекте користећи следеће инструменте: а) мушакера – облик заједничког улагања у пословни подухват у коме учесници деле добит или губитак од заједничких улагања; б) мудареба – партнерство у комерцијалним подухватима, при чему једна страна улаже капитал, а друга рад и експертизу (мудариб) и управља инвестицијама; в) селем – купопродаја, где продавац преузима обавезу да испоручи одређену робу купцу на неки идући датум у замену за унапред плаћену надокнаду; г) истисна – врста купопродаје где се робом тргује пре него што је произведена, тако што купац наручи од произвођача да му произведе робу коју плаћа одмах или касније, захтева производњу; д) ицира – изнајмљивање средстава, а која су у власништву банке; е) мурабеа – трговина с откривеном маржом, за краткорочно финансирање, нпр. аутомобила и кућних апарата;

Углавном, комерцијалне банке само препознају позајмљивање новца, уз камату, те су јасне разлике између исламских и комерцијалних банака. Ипак, најзначајније разлике се огледају у томе што је банкарско пословање у складу са исламским принципима: а) више је друштвено одговорно јер не финансира индустрију алкохола, дувана, порнографије, проституције, коцкања, итд. б) инвестиционо је оријентисано; в) једнако је заинтересовано за успех клијента као и банака; г) има верску обавезу, да у границама могућности помогне клијенту; Међутим, ББИ наплаћује пенале у случају да друга страна, по уговору, касни с измирењем својих обавеза (у циљу заштите инвеститора и штедиша). Имајући у виду да су ти пенали камата, банка их не узима у свој биланс, него их усмерава на посебан рачун који је под супервизијом шеријатског одбора и који та средства усмерава у добротворне сврхе. У исламском банкарству профитна маржа је предмет договора страна у уговору. Банка у жељи да послује

позитивно и у намери да буде конкурентна, води рачуна да цене буду тржишне, али и да оствари зараду⁴⁵. Дакле, у исламском банкарству нема камате, пословање је покривено стварним материјалним вредностима, инвестиционо је и производно оријентисано, истински заинтересовано за успех клијента јер само позитивни резултати клијента гарантују профит банци. За исправност уговора у шеријату један од услова је непостојање прекомерног ризика (гарера), а из тог разлога дозвољено је исламско осигурање (текафул). Међутим, тамо где га нема дозвољава се конвенционално осигурање у границама потребе,

Прва исламска финансијска институција, као претеча данашњих банака настала је 1963 године у Египту. Неке земље су у потпуности конвертовале своје конвенционалне у исламске системе (Иран, Пакистан, Судан). Друге имају имплементиран паралелан банкарски систем и конвенционално и исламско банкарство (Малезија, Бангладеш). Највећа исламска банкарска групација у свету је Alhi Rajhi Banking & Investment Corp. Са седиштем у С. Арабији.

4. УТИЦАЈ ИТ ТЕХНОЛОГИЈЕ НА БАНКАРСКИ СИСТЕМ

Велики утицај информационо-технолошке револуције има велики ефекат на креирање алтернативних банкарских система. Посебно, долази до стварања мобилног банкарства као посебног концепта електронског банкарства који омогућава да клијенти комунирају са банком путем мобилних уређаја. Томе су допринели нови банкарски производи и услуге, у оквиру пословања банкарског система. Развој информационих технологија довео је до структурних трансформација у банкама, каналима дистрибуције, динамике тржишног наступа, постизања конкурентске предности банака и променама комуницирања са клијентима. Предности које нове технологије доносе банкарском сектору су вишеструке и огледају се у смањењу трошкова пословања, унапређењу свести клијената о новим банкарским производима и услугама, иновативности у пословању и понуди стандардних и нестандартних производа, повећању ефикасности понуде као и стављање акцента на клијента, као важног појединца и на његову лојалност банци.

Међутим, остваривање конкурентске предности употребом информационих и комуникацијских технологија захтева континуирано инвестирање у функционална подручја која ће омогућити стварање додатне вредности. Повећање Промене технолошке инфраструктуре представљају повећање ефикасности комуникација и пословања између корисника и банке. Увођење нових технолошких решења доводи и до промена у начину обављања комуникацијских активности као и начина грађења односа између клијената и банке. Мобилно банкарство обезбеђује повећање продаје и смањење трошкова за банку. Циљ сваке банке је смањење трошкова по трансакцији, како би и банка остварила вечи профит, али и клијенти имали мање трошкове⁴⁶. Мобилно

⁴⁵ На пример, ако је власник орочио/инвестирао своја средства преко ББИ банке по вакала принципу условљавајући банци да његова средства инвестира само у оне пројекте који ће остварити минимални профит/зараду од 5% годишње, банка ће код инвестирања тих средстава (при формирању профитне марже) имати у виду уговорене услове вакале, трошкове инвестирања, своју разумну зараду, те повећава профитну маржу за неколико процената од процента/добити која је условљена вакалом власника капитала.

⁴⁶ Boyes G., Stone, M., 2003, *Management in Banking System*, Mc Millan, New York.

банкарство обезбеђује предности у односу на традиционалне начине обављања активности са банкама кроз⁴⁷:

- пружање специфичних услуга којима се обезбеђује лојалност клијената;
- решавање временских критичних ситуација у смислу бржих реакција за одређене трансакције;
- права решења за доношење спонтаних одлука и потребе које не подразумевају ангажовање велике количине новца;
- повећање ефикасности клијената у обављању дневних пословних операција;

С друге стране, недостатци као што су небезбедност, nelaгодност, високи трошкови коришћења (услед цена интернета на мобилном уређају) су, често, ограничавајући фактори за широку употребу мобилног банкарства. Поред клијената и банке преузимају разне ризике мобилног банкарства: оперативни ризик, стратегијски ризик, правни ризик, репутациони ризик и систематски ризик. Недостаци мобилног банкарства тичу се заштите информација и провере идентитета клијента. Недостаци су и, у систему заштите и злоупотребе на интернету, одсуство приватности, те доводе до тога да банке и законодавни систем морају заједно да дефинишу стратегије које решавају проблеме у имплементацији и употреби савремених информационих и телекомуникационих технологија.

5. ЗАКЉУЧАК

Глобализација банкарства је незаустављив процес, а као њен показатељ односно изразите кумулације и његових интернационалних (и мултинационалних) трансакција указује бржи темпо иностране активе и обавеза банака у свету од оног укупног односа активе/пасиве банака (домицилираних у САД, ЕУ, Јапан).

У глобалном банкарском систему, посматрано са аспркта структуре и пословања система као целине постоји више модела.

Банкарски систем представља организацију банкарства у некој земљи или групи земаља, у смислу структуре, функционисања, власништва и међусобне повезаности банака. Потом, сличност банкарских система потиче из околности да им је заједничко постојање централне банке и великог броја пословних банака и великог броја пословних банака различитог профила. Углавном разлике настају сходно томе коме припада водећа улога при финансирању привредних субјеката.

Неслагања са начелима на којима се заснива конвенционални банкарски систем, доводи до настанка алтернативног система па све до облика бескаматне банкарске праксе.

---

⁴⁷Петровић, П., Живковић, А., 2011, Маркетинг у банкарској индустрији, Чигоја штампа, Београд.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Andreas A. Jobs, The Economics of Islamic Finance and Securitization, IMF Working Paper: vp/o7/117, May 2007.
- [2] Boyes G., Stone, M., 2003, M., 2003, *Management in Banking System*, Mc Millan, New York.
- [3] Mayer, T.Slok and M.Wall (2010), „The Public Debt Challenge“, Deutsche Bank global Market Research, January.
- [4] Mayer Thomas (2009) „The case for a European Monetary Fund“, *Intereconomics*, May/June.
- [5] Мировић, И., 2016, Стране банке у земљама западног Балкана, Факултет за пословну економију, Бијељина.
- [6] Петровић, П., 2002, Санација банкарских система, Институт за међународну политику и привреду, Београд, стр.121.
- [6] Петровић Перо., Живковић Александар „Финансијска криза и формирање Европског монетарног фонда- треба ли мењати Европски споразум“ *Међународна политика*, 2010.
- [7] Петровић, П., 2014, Међународне финансије у новој архитектури, Институт за међународну политику и привреду, Београд.
- [8] Reinhart Michael. and Kris S. Rogoff (2009), *This Time is Different: Eight Centuries of Financial Folly*, Princeton, New York: Princeton University Press.
- [9] Roubini Nicoll (2010), „Spain Threatens to Shatter Euro Zone“, 27 January. (<http://www.bloomberg.com/apps/news?pid=20601085&sid=aVW11LBGT,08>).
- [10] Truman Edwin M. “The IMF and the Global Crisis: Role and Reform” Peterson Institute for International Economics, 2009.